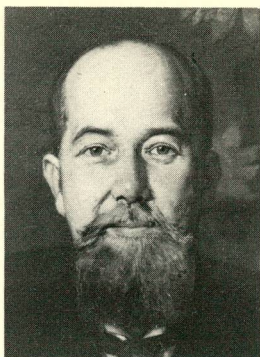

ES, Willem Johan Louis van, advocaat (Padang 20 maart 1886 - Wassenaar 26 februari 1943).

Was de zoon van een hooggeplaatst Nederlands ambtenaar in Nederlands Oost-Indië. Kwam voor zijn studie in de rechten naar Nederland en vestigde zich als advocaat te Gouda. Werkzaam in China van 1921 tot '23. Daarna woonachtig te Wassenaar en advocaat en procureur te Den Haag. Op 18 september 1910 nam hij deel aan het eerste Vlaams wetenschappelijk geschied- en taalkundig congres te Antwerpen, dat o.m. de inzet zou betekenen van een actie voor Frans-Vlaanderen. Daar trad immers de Frans-Vlaamse

pastoor Emiel Descamps (1855-1925) als spreker op en hij riep de culturele hulp van Vlaanderen en Nederland in. Zowel in Nederland als in Vlaanderen bleef die oproep niet onbeantwoord. Van Nederlandse zijde was het vooral W.J.L. van Es die er gehoor aan gaf. In 1911 ging hij in gezelschap van A. Loosjes en L. van Blommestein in Frans-Vlaanderen op verkenning uit.

Hij knoopte er o.m. betrekkingen aan met de bekende Frans-Vlaamse priester-politicus Jules Lemire, over wie hij naderhand meer dan eens zou schrijven, o.m. in *Neerlandia* (1911, '13 en '39) en ook in zijn werkje over *De Fransche Nederlanden* (1918). Tijdens de Eerste Wereldoorlog bleef hij in nauw contact met Vlaanderen. Toen hij in 1916 door de Nederlandse regering geroepen werd om in Nederlands-Indië een belangrijke taak te gaan vervullen, verkoos hij in Nederland te blijven om de Vlaamse zaak verder te kunnen steunen. Met raad en daad stond hij ook de Vlamingen bij die na de oorlog wegens activisme in moeilijkheden waren geraakt. Financiële problemen noodzaakten hem een driejarige opdracht te aanvaarden in China. Ofschoon hem daar een schitterende toekomst was verzekerd, gaf hij de voorkeur aan een spoedige terugkeer om zich met hart en geest verder te kunnen wijden aan de Franse Nederlanden.

Hij werkte mee aan het Frans-Vlaams cultureel tijdschrift *Le Lion de Flandre*, vooral met bijdragen over toponymie. In 1940 publiceerde hij een studie over *De ondergang van het Dietsch in Frankrijk na de Saksisch-Frankisch-Friesche nederzetting*, waarin hij de romanisering van de Franse Nederlanden nagaat op grond van de evolutie van de plaatsnamen. Hiervoor heeft hij vooral de onderzoekingen van K. de Flou en F. Petri gebruikt, maar die met eigen bevindingen en stellingen aangevuld.

Van Es, die nauwe betrekkingen onderhield met A. Borms en C. Rousseu, schreef ook nog over *Het geval Borms en zijn betekenis voor Nederland*. Met genoemde Vlamingen bleef hij tot aan zijn dood de activiteiten voor Frans-Vlaanderen steunen, o.m. door de oprichting van de *Zannekin-Vereniging* in 1937-'38. De betrekkingen met o.m. Borms en de activisten brachten mee dat hij ook buiten Frans-Vlaanderen betrokken was bij Groot-Nederlandse activiteiten. Zo behoorde hij tot de redactie van *Dietsche Stemmen*, dat in november 1915 voor het eerst verscheen, en van *De Toorts, Staat- en Letterkundig Weekblad voor Holland, Vlaanderen en Zuid-Afrika*, opgericht in juni 1916. Hij was een der voormannen van *De Dietsche Bond*, opgericht op 23 juli 1917, en werkte zeer trouw mee aan *De Dietsche Gedachte*, dat enigermate als de opvolger beschouwd kan worden van *Dietsche Stemmen*. Hij speelde een rol in het financieel beheer van het Vlaamse dagblad *De Schelde* (1928-'38) en was ook betrokken bij de pogingen om geschillen tussen gematigde en extremistische Dietsers bij te leggen (1927). De laatste wilsbeschik-

king van deze vrijzinnige protestant was dat de asse van zijn lijk zou worden uitgestrooid op de Kasselberg, de „heilige heuvel” van Vlaanderen.

WERKEN: *Fransch-Vlaanderen*, in *Neerlandia* (oktober 1911, p. 223-225); - *Toestand en toekomst van het Vlaamsch in Frankrijk*, in *Neerlandia* (februari 1913, p. 32); - *De Fransche Nederlanden* (1918); - *De Groot-Nederlandsche Gedachte* (1918); - *Holland-België* (1926); - *In Memoriam au grand Flamand de France*, in *Neerlandia* (februari 1939, p. 27); - *De ondergang van het Dietsch in Frankrijk na de Saksisch-Frankisch-Friesche nederzetting* (1940).

LITERATUUR: L. Farvacque, *L'Abbé Lemire tel qu'il fut*, in *Notre Flandre*, jg. 2 (1954, vooral p. 18-19); - M. van Es, *W.J.L. van Es*, in *Notre Flandre*, jg. 11 (1963, p. 13); - A.W. Willemsen, *Het Vlaams-nationalisme. De geschiedenis van de jaren 1914-1940* (1969, tweede uitgave); - L. Verbeke, *Vlaanderen in Frankrijk* (1970, p. 132-133).

LUC VERBEKE